

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Сийка Георгиева Чавдарова – Костова, проф.

СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по педагогика

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“

в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2 Педагогика

(Теория на възпитанието и дидактика – Иновативни образователни модели)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 32 от 9.04.2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Педагогика и управление на образованието“ към Педагогическия факултет, като кандидат участва гл. ас. д-р Диана Димитрова от гр. Пловдив.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД-21-1181 от 07.06. 2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Иновативни образователни модели), **обявен за нуждите на** катедра „Педагогика и управление на образованието“. към Педагогическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документ единствен кандидат гл. ас. д-р Диана Минкова Димитрова, ПУ „П. Хилендарски“.

Представеният от гл. ас. д-р Диана Димитрова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- Автобиография;
- Анотация на научните трудове на български и английски език;
- Декларация за оригиналност;
- Дипломи за ОКС „Магистър“ и ОНС „Доктор“;
- Документи за учебната работа;

- Документи за научноизследователска работа;
- Самооценка на научните приноси на български и английски език;
- Сертификати и служебни бележки;
- Списък на научните трудове;
- Списък на цитиранията;
- Справка за съответствие с допълнителни изисквания;
- Справка за съответствие с минималните национални изисквания;
- Удостоверение за трудов стаж;
- Публикации.

Кандидатът гл. ас. д-р Диана Димитрова е приложила общо 15 научни труда - 2 монографии, 13 статии. Приемат се за рецензиране 15 научни труда, които са извън дисертацията и се отчитат при крайната оценка. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: 4 – на български език, 5 – на английски, 2 – на руски и 2 – на украински.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Гл. ас. д-р Диана Димитрова е работила 8 години като начален учител. Три години води часове като хоноруван преподавател, а от 2015 г. е щатен асистент към катедра „Педагогика и управление на образованието“ в Педагогическия факултет на ПУ „П. Хилендарски“. От 2018 г. е главен асистент към посочената катедра. В периода 2013-2016 г. е редовен докторант, като придобива ОНС „Доктор“ през 2016 г. с тема на дисертационния труд „Интерактивни методи за обучение по английски език в началния етап на основното образование“.

Професионалната ѝ кариера следва естествено нейното образование в ОКС „Бакалавър“ – Предучилищна и начална училищна педагогика /2002-2007/ и ОКС „Магистър – Английски език и методика и Английски език и методика за ранно чуждоезиково обучение, ПУ „П. Хилендарски“.

Има участие в няколко университетски проекта към Педагогическия факултет, в националната програма „Млади учени и постдокторанти“, в един международен проект, както и в проект „Студентски практики“.

Осъществила е 3 мобилности по програма „Еразъм“+ в гр. Прага. Има няколко сертификата за участие в международни конференции.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Годишната аудиторна заетост от началото на академичната кариера на гл. ас. д-р Д. Димитрова надхвърля до почти три пъти основния норматив. Учебните дисциплини, по които преподава в ОКС „Бакалавър“ са: Педагогика /Теория на възпитанието/, Педагогика /Дидактика/, Организация на дейностите в учебния ден, Парадигми на възпитание, Педагогическа анимация, История на педагогиката и българското образование, История на българското образование, История на образованието и педагогическите учения, Компетентностен подход и иновации в обучението. Учебни дисциплини, по които преподава в ОКС „Магистър“ са: Педагогика, Компетентностният подход в логопедичната работа, Целодневна организация на учебния ден, Менторство на новоназначени логопеди в приобщаващото образование, Лидерство в образованието. Има разработени учебни програми по значителна част от тези дисциплини, а освен тях и по дисциплините: Ранна превенция на отпадането на учениците от образованието, Интерактивни методи за обучението по английски език, Текуща педагогическа практика, Стажантска практика.

Била е научен ръководител на 12 успешно защитили дипломанти. Освен като преподавател, работи активно със студентите, като ги консултира по различни въпроси, координатор е на специалност Педагогика от 2021 г.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Представената в качеството на хабилитационен труд монография „Педагогическа анимация в обучението“ съдържа основни измерения на изследвания от авторката феномен, дефиниран като „ефективен подход за формиране на образователна среда, съобразена с потребностите, възможностите и интересите на учениците“ /с.6,7/. Добре е аргументирана необходимостта от педагогическа анимация за развитие на учениците чрез занимателност, забавление, динамика в класната стая с цел усвояване и затвърждаване на знания и повишаване на ефективността на цялостния процес на обучение. Видим е стремежът към многостранно обхващане на различни проявления на феномена „анимация“ – в културологичен, философски, социологически, образователен и др. аспекти. Поставен е акцент върху връзката учене – забавление, полезността му за повишаване интереса на учениците и активната им ангажираност в процеса на обучение, както и връзките на учене с феномени като преживяване, рекреация, свободно време, творчество и др. Представени са различни видове и форми на анимацията, които имат съответни педагогически импликации. В отделна глава са представени резултати от осъществени емпирични изследвания, които илюстрират възможностите за

прилагане на анимацията като подход в работата на учителя при обучение на деца в начална училищна възраст – както по отношение развитието на социални умения чрез игра и филмови анимации, така и при овладяване на учебно езиково съдържание. Описаните примерни варианти за урочни дейности предоставят идеи за учителите как да анимират работата си в класната стая. Специално внимание е отделено на необходимостта от промяна на ролята и функциите на учителите при прилагане на анимацията като подход в урочната дейност.

В книгата „Интерактивност при обучението по английски език в началното училище“ интерактивността се разглежда в контекста на иновативността. Подчертава се значимостта на интерактивните методи в качеството им на активизиращи дейността на учениците. Специален акцент е поставен върху възможности за интерактивност в обучението по английски език в началните класове. Представена е авторска система за измерване на постиженията на учениците в резултат от това обучение, както и модел за обучение по английски език в началното училище. В книгата има много практически примери за прилагане на интерактивност в класните стаи в обучението по английски език, с което се засилва и нейната методическа стойност.

Част от статиите са в издания на чужд език. Две от статиите са в полски издания – *Theoretical – applied model for early learning of a foreign language as in preschool age through interactive methods /2022/*; *Педагогическая анимация для развития социальных умений у детей /2022/*. Други две статии са в украински издания – *Закладка основ эстетической культуры в дошкольном возрасте через музыкальную игру /2019/*; *Интерактивные методы раннего обучения иностранному языку детей ромов как возможность, для проявления позитивного отношения школьной жизни /2020/*. Три са статиите в сборници от международни конференции – *Innovative educational environment as a factor for the prevention of dropping of Roma children out of school /2018/*; *Innovative methods for training children from primary school /2019/*; *Interactive methods of teaching in English as a foreign language for children in Bulgarian schools /2020/*.

Една от статиите е в списание: *Педагогическата анимация при овладяване на английски език в първи клас на началното училище /2021/*, а четири – в сборници: *Възможности за визуализиране на учебното съдържание по английски език в началното училище /2018/*; *Позитивните послания на детските анимационни филми и влиянието им върху развитието на детската личност /2019/*; *Педагогическата анимация в класната стая на началното училище /2021/*; *Създаване на предпоставки за формиране на естетическа култура у децата чрез педагогическа анимация /2022/*.

Основни ключови понятия в публикациите са: интерактивни методи, анимация, анимационни филми, чуждоезиково обучение в предучилищна и начална училищна възраст, английски език. В текстовете се аргументира необходимостта от интерактивност в обучението от гледна точка формирането на ценни личностни качества у децата, с оглед тяхното бъдещо развитие. Поставен е акцент върху формирането на положителни нагласи, позитивно емоционално отношение, предизвикването на интерес, в т.ч. към други езици, народи и култури, задържане на вниманието към изучаването на чужд език чрез използването на интерактивни методи. Обръщане на внимание върху връзката интерактивност – памет, в контекста на необходимостта от повторения, в т.ч. за развитие на устната реч в предучилищна възраст. Подчертана е активизиращата роля на интерактивните методи в обучението на децата по чужд език. Представени са някои специфики при прилагане на интерактивни методи в чуждоезиковото обучение на деца от ромски произход. Разгледана е връзката интерактивност – съвременни технологии, използване на интерактивна бяла дъска в процеса на обучение. Като цяло, има много добра обосновка на предлаганите модели, ползите в интерактивното обучение на играта, визуализацията, проектния метод и др. Прави впечатление доброто познаване на българската литература, посветена на проблематиката на интерактивността в обучението.

Втори съдържателен блок в публикациите е очертан около идеята за прилагане на анимацията в образованието и възпитанието, в класната стая и извън нея. Видим е стремежът да се очертаят спецификите на учителя като аниматор и различни проявления на анимацията в процеса на обучението. Добре е очертана връзката анимация – визуализиране за целите на обучението. Интересни са текстовете за позитивните влияния на детските анимационни филми, с акцент основно върху възпитателния ефект, в т.ч. развитието на ценни социални умения. Високо оценявам интерпретирането на проблема за анимацията в контекста на естетическото възпитание и естетическата култура, които всъщност са основна методология на педагогическата анимация.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Приложената самооценка на научните приноси на кандидата е твърде детайлна и дълга. Научните приноси могат да бъдат синтезирани представени до следните:

- Развитие на концепцията за интерактивността в образованието на базата на собствени емпирични проучвания – с акцент върху предучилищното и началното училищно образование, повишаване на мотивацията и интереса към процеса на обучение от страна на учениците.
- Развитие и систематизиране на концепцията за анимацията в образованието на базата на собствени емпирични проучвания – с акцент върху началното училищно образование, пови-

шаване на интереса и чувството за радост и удовлетворение от участие в процеса на обучение от страна на учениците.

Научно-приложни:

- Емпирично прилагане на варианти на интерактивност в обучението – на базата на съответно теоретично аргументиране;
- Емпирично прилагане на варианти на анимативност в обучението – на базата на съответно теоретично аргументиране;
- Интерпретиране на значимостта на ползването на анимационни филми за възпитателни цели при педагогическа работа с малки деца.

Приложно-методически:

- Предложените в публикациите варианти на методически решения в контекста на интерактивността и анимативността в обучението могат да бъдат пряко прилагани от учителите в тяхната работа в класната стая.

Справката за цитиранията показва, че те са 21 на брой. Три от цитиранията са от чуждестранни автори, 1 – в сп. Педагогика, а останалите – от български автори в монографии, колективни томове и сборници. Цитиранията са основно от 2023 и 2024 г., в интервала до 2018 г., когато има 1 цитиране. Има цитирания и на публикации, които не са обект на рецензиране по тази конкурсна процедура, публикувани са преди 2018 г. /4 на брой/. Цитиранията са от различни автори и на различни публикации, няма „натрупване“ на цитирания от определени автори.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Според мен, личният принос на кандидата е ясно открит, като изпъква личното мнение и неговата аргументация, добре описана, обяснена и защитена чрез собствен педагогически опит. Нямам съмнение, че получените резултати и приносите на кандидата са негова лична заслуга.

5. Критични забележки и препоръки

- Да се помисли при описанието на отделни интерактивни методи как по-добре да се направи свързаност между начините на представяне на едни и същи дидактически явления, назовавани по различен начин в литературата, напр. доколко „визуализацията“, представяна като интерактивен метод е всъщност проявление на метода „демонстрация“ в обучението, реализиращ класическия дидактически принцип за нагледност.

- При разработването на инструментариум за емпирични изследвания анкетните карти да са с повече въпроси. Въпреки че и при 4, и при 6 въпроса може да се извлече някаква основна информация по изследвания проблем, това е твърде недостатъчно за очертаване на по-цялостна картина. По-скоро, такъв тип изследвания с кратки анкетни карти могат да служат в качеството на пилотни по отношение на последващо задълбочено изследване на съответен проблем.

- При представянето на проблематиката на педагогическата анимация е поставен по-силен акцент върху някои методи като нейни основни компоненти. Добре е да се разшири публикационната активност на автора и по отношение ролята на учителя като аниматор извън тези компоненти, в т.ч. да се направят връзки и с други проявления на анимацията, които имат допирни точки с педагогическата, напр. спортната, туристическата, развлекателната анимация, както и да се представят проявления на педагогическата анимация в работа с възрастни.

- Сравнението с публикациите за придобиване на ОНС „Доктор“ и конкурса за главен асистент показват, че кандидатката продължава да работи по проблеми, свързани с дисертационното ѝ изследване. Добре би било да разшири изследователските си полета и в други проблемни педагогически области.

- В монографията като източници за представяне на философски концепции, са посочени популярни сайтове в Интернет, няма базиране върху монографии и научни статии. Би трябвало да се избягва такъв тип позоваване в научна литература поради качеството на текстовете без ясно авторство, което е свързано и с отговорност за качеството на предлаганото съдържание /това важи и за други места в текста, където се цитират Уикипедия или други източници без авторски характер/.

- Моля да се дадат доказателства, че публикации №3,4 и 5 са в издания, „реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация“. Това има отношение както в точкуването на публикациите, така и при цитирания, свързани с тях.

6. Лични впечатления

Лични впечатления имам само от една кратка среща с гл. ас. д-р Д. Димитрова, по време на която останах с приятни впечатления от мотивираността ѝ към търсене на ефективни решения в обучението чрез активизиране на учениците в класната стая.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Д. Димитрова отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил определен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и конкурс за главен асистент. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са популяризирани чрез публикации в чужбина. Публикациите имат и практическа приложимост в обучението на ученици основно в начална училищна възраст. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Диана Димитрова е несъмнена.

Постигнатите от гл. ас. д-р Диана Димитрова. резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Педагогическия факултет за избор на гл. ас. д-р Диана Димитрова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Иновативни образователни модели)

25.08.2024 г.

Рецензент:

(подпис)

(Проф. дпн Сийка Чавдарова – Костова)